

SAMEN VERDER BOUWEN

Verkiezingsprogramma

LAND VAN CUIJK

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	3
2.	THUIS IN HET LAND VAN CUIJK	4
2.1	Samen verder bouwen aan een thuis voor iedereen. <i>Focuspunten 2026—2030</i>	5 6
2.2	Woningbouw in beweging: Hoe gaan we bouwen en voor wie? <i>Focuspunten 2026—2030</i>	6 7
2.3	Wonen en duurzaamheid: hand in hand naar een toekomstbestendig Land van Cuijk <i>Focuspunten 2026—2030</i>	7 8
2.4	Investeren in de openbare ruimte voor vitale wijken en kernen <i>Focuspunten 2026—2030</i>	9 9
2.5	Gemeenschapshuizen houden de samenleving bij elkaar <i>Focuspunten 2026—2030</i>	10 10
2.6	De veerkracht van verenigingen vasthouden <i>Focuspunten 2026—2030</i>	10 11
2.7	Samen een feestje bouwen <i>Focuspunten 2026—2030</i>	11 11
2.8	Nederlandse waarden, lokale tradities en eigen identiteit <i>Focuspunten 2026—2030</i>	11 12
2.9	Een bereikbare overheid, die samenwerkt met haar inwoners <i>Focuspunten 2026—2030</i>	12 13
2.10	Verantwoord omgaan met opvang en samenleven <i>Focuspunten 2026—2030</i>	13 14
3.	EEN DUURZAAM EN ONDERNEMEND LAND VAN CUIJK	15
3.1	Energie en klimaat: samen naar een duurzame toekomst <i>Focuspunten 2026-2030</i>	15 16
3.2	Groen en water: samen zorgen voor leefbare kernen <i>Focuspunten 2026-2030</i>	16 17
3.3	Regionale economie: sterk, vernieuwend en verbonden <i>Focuspunten 2026—2030</i>	17 18
3.4	Afval Het hoofd bieden: samen schoon en circulair <i>Focuspunten 2026—2030</i>	18 19
3.5	Infrastructuur en mobiliteit: veilig, verbonden en bereikbaar <i>Focuspunten 2026—2030</i>	19 20

3.6	Samen verder bouwen aan een toekomstbestendige agrarische sector	21
	<i>Focuspunten 2026—2030</i>	22
3.7	Duurzame financiën: solide, sterk en sociaal	22
	<i>Focuspunten 2026—2030</i>	22
4.	EEN STERKE SOCIALE BASIS	23
4.1	Gezond en verbonden leven in het land van Cuijk	23
	<i>Focuspunten 2026—2030</i>	25
4.2	Meedoen, bewegen en beleven	25
	<i>Focuspunten 2026—2030</i>	26
4.3	Samen kansrijk opgroeien	26
	<i>Focuspunten 2026—2030</i>	28
4.4	Zekerheid dichtbij, kansen voor iedereen	28
	<i>Focuspunten 2026—2030</i>	29

1. Inleiding

Het Land van Cuijk is een plek van doeners, denkers en doorzetters. Van kernen waar mensen elkaar nog kennen, helpen, rouwen, herdenken en samen feestvieren. Van ondernemers met lef, verenigingen vol energie en inwoners die hun schouders eronder zetten.

Het CDA kiest voor een toekomst waarin die verbondenheid centraal staat. We willen een gemeente die dichtbij is, betrouwbaar en sociaal. Waar jongeren kunnen wonen, ouderen prettig oud worden en gezinnen kansen krijgen om te groeien.

Daarbij hoort ook rentmeesterschap: zorgvuldig omgaan met wat ons is toevertrouwd — onze mensen, onze leefomgeving en onze toekomst.

We geloven in een overheid die vertrouwen geeft in plaats van wantrouwen, die meedenkt in plaats van tegenwerkt. Waar regels de mens dienen en niet andersom. Dat geldt voor verenigingen die iets willen organiseren, voor boeren en ondernemers die willen investeren en voor inwoners die willen bouwen of verbeteren.

We staan voor een duurzame economie met sterke wortels in onze agrarische traditie, en voor een samenleving waarin zorg, natuur, cultuur en ondernemerschap elkaar versterken. Daarbij hoort ook een gezonde leefomgeving: dorpen en wijken waar mensen elkaar ontmoeten, bewegen, schone lucht inademen en zich veilig en verbonden voelen.

Niet de tegenstellingen, maar de verbinding bepaalt onze koers. Samen met inwoners, verenigingen en bedrijven bouwen we aan een Land van Cuijk dat gezond, leefbaar en toekomstgericht is.

Samen verder bouwen aan een sterk Land van Cuijk — dát is het CDA Land van Cuijk.

2. Thuis in het Land van Cuijk

Een gemeente is meer dan stenen en straten — het is een gemeenschap. In het Land van Cuijk bouwen we niet alleen aan huizen, maar aan een thuis voor iedereen. Waar jong en oud zich veilig, verbonden en gezien voelen. Wonen, leefbaarheid en gemeenschapszin vormen de basis van ons beleid.

2.1 Samen verder bouwen aan een thuis voor iedereen.

Wat is onze ambitie en koers?

Wat zien we nu?

In het Land van Cuijk is **wonen meer dan een dak boven je hoofd** — het is de basis van leefbaarheid, verbondenheid en toekomstperspectief.

De afgelopen jaren is er **meer gebouwd dan ooit tevoren**. Dat is iets om trots op te zijn. Tegelijkertijd weten we dat de woningnood nog groot is. **De vraag naar betaalbare en passende woningen blijft groeien**, en in sommige kernen loopt de ontwikkeling nog achter. Jongeren willen graag in hun eigen dorp blijven wonen, maar vinden moeilijk een plek. Ouderen wonen vaak in een huis dat niet meer past bij hun levensfase. Zo komt de doorstroming nog niet goed op gang.

De gemeente heeft hierin een belangrijke regisserende rol. Het CDA heeft verantwoordelijkheid genomen en concrete stappen gezet. We zien dat er veel inzet en ambitie is, maar dat we met een nog sterkere organisatie en duidelijke prioritering, projecten sneller van de grond kunnen krijgen. Daarbij blijft het betrekken van inwoners en het creëren van draagvlak essentieel. Dat is niet alleen waardevol, maar een voorwaarde voor succes.

Wat zijn de kansen?

De woningbouwopgave is groot, maar biedt ook enorme **kansen om te bouwen aan een leefbaar, duurzaam en toekomstgericht Land van Cuijk**.

Het CDA wil voortbouwen op wat de afgelopen jaren is bereikt. We hebben de koers verlegd van afwachten naar aanpakken — en die lijn zetten we door. **In alle kernen moet gebouwd worden**. Zo blijft de leefbaarheid overeind en behouden we voorzieningen.

Daarbij hoort een gemeente die aanjaagt, meedenkt en zelf initiatief neemt als de markt achterblijft. **Een proactieve en dienstbare overheid** die woningbouw met draagvlak versnelt. Regels zijn daarbij hulpmiddelen, geen hindernissen. Een programmatische aanpak met voldoende personeel en expertise is essentieel om de woonambities waar te maken.

De ambitie is helder: **meer bouwen dan de provincie voorspelt**. Waar de provincie uitgaat van 3.000 woningen tot 2030, kiest het CDA Land van Cuijk voor minstens 4.000 nieuwe woningen — waarvan een aanzienlijk deel betaalbaar, sociaal en levensloopbestendig.

Daarnaast willen we inwoners actief betrekken. In elke kern komt ruimte voor gesprek, ideeën en inspiratie — bijvoorbeeld via de **Tour 33 Wonen**, een woningbouw-informatietour langs alle kernen. Hier kunnen inwoners, bouwprofessionals en gemeente samen werken aan concrete plannen en kennis delen over duurzaamheid, houtbouw of CPO-projecten. (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap, waarbij inwoners samen hun eigen woningen ontwikkelen).

Focuspunten 2026—2030

Woningbouw met ambities in alle kernen

- In iedere kern wordt gebouwd, we maken een plan per kern.
- Minstens 2.000 nieuwe woningen in de periode 2026—2030 (naast de 2.000 uit de vorige periode). Dat is dus samen 4000.
- 30% meer plannen in ontwikkeling brengen om vertraging op te vangen.
- Gemeente neemt de regie en koopt zelf potentiële bouwgrond.
- 30% sociale huur als uitgangspunt per plan, met ruimte voor maatwerk.
- Blijvende aandacht voor CPO-projecten.
- We gaan in ons woningbouwprogramma uit van 40% betaalbare koop.

Actieve gemeente met regie en draagvlak

- De gemeente zorgt voor voldoende capaciteit, kennis en samenwerking.
- Inwoners worden actief betrokken bij nieuwe bouwlocaties en plannen.
- Tour 33 Wonen inzetten om kennis, wensen en ideeën te bundelen.

2.2 Woningbouw in beweging: Hoe gaan we bouwen en voor wie?

Wat zien we nu?

De woningmarkt in het Land van Cuijk is in **beweging**. Dankzij de inzet van de afgelopen jaren zijn meer **woningen gerealiseerd dan ooit** en lopen er veel nieuwe projecten. Toch blijft de vraag groot. **Starters vinden nog moeilijk een betaalbare woning**, en **senioren hebben te weinig passende alternatieven**. Veel ouderen die binnen afzienbare tijd zorg nodig hebben, blijven in hun woning wonen omdat er te weinig levensloopbestendige woningen zijn. Daardoor stopt de doorstroming en ontstaat druk op de gehele woningmarkt.

Het aanbod van sociale huurwoningen en goedkope koopwoningen blijft op sommige plekken achter. **In sommige kernen is al veel bereikt, maar elders is nog werk aan de winkel**. De juiste mix van woningen — voor jong en oud, alleenstaanden en gezinnen — blijft cruciaal om kernen leefbaar en verbonden te houden.

Wat zijn de kansen?

De komende jaren willen we de ingezette versnelling **vasthouden én versterken**. De bouwambitie is helder: **bouwen voor alle doelgroepen** — van starters tot senioren, van gezinnen tot éénpersoonshuishoudens. Vooral die laatste groep groeit snel. We willen dat iedereen een passende woning vindt in zijn of haar eigen kern, zodat mensen kunnen blijven wonen waar hun sociale leven zich afspeelt.

Levensloopbestendige woningen zijn hierbij cruciaal: ze houden mensen 'thuis', dichtbij hun netwerk, voorzieningen en zorg. We zetten in op **hofjes en kleinschalige woonvormen** waar ouderen zelfstandig kunnen wonen, maar waar zorg nabij is. Zo bestrijden we eenzaamheid én bevorderen we leefbaarheid.

Daarnaast willen we **woningsplitsing en bijwoningen** meer stimuleren. Daarmee benutten we bestaande woningen beter en krijgen starters de kans om in hun

eigen kern te blijven wonen. **Nieuwe woonvormen** — zoals friendswoningen of gezamenlijke woonprojecten — verdienen ruimte.

Ook het buitengebied biedt kansen. **Vrijvallende locaties binnen bebouwingsconcentraties of aan de dorpsranden** kunnen geschikt zijn voor passende en duurzame woonvormen. Daarbij moet zorgvuldig worden afgewogen wat past binnen de balans tussen natuur, landbouw en wonen.

Focuspunten 2026—2030

Snelheid en efficiëntie

- Versnellen van procedures en verbeteren van interne organisatie.
- Transformatie van bestaande panden stimuleren.
- Regels voor woningsplitsing en bijwoningen versoepelen.
- Actieve communicatie over de mogelijkheden in de kernen (beleidsregel bijwoningen).

Doorstroming en doelgroepgericht bouwen

- Bouwen voor iedere doelgroep, met nadruk op starters, één- en tweepersoonshuishoudens en ouderen.
- Levensloopbestendige woonvormen stimuleren, zoals hofjes met zorg dichtbij.
- Wonen benaderen vanuit leefbaarheid, niet alleen vanuit efficiëntie.

Financiële en praktische ondersteuning

- Behoud van de starterslening, stimuleringsregeling duurzaamheid en de verzilverlening.
- Ondersteuning bij CPO-projecten via één vast ambtelijk aanspreekpunt.
- Grondprijzen afstemmen op locatie en type bouw.

2.3 Wonen en duurzaamheid: hand in hand naar een toekomstbestendig Land van Cuijk

Wat zien we nu?

Nederland kampt met een groot woningtekort: de komende jaren moeten er ruim een miljoen woningen bij. Ook in het Land van Cuijk staan we voor een forse opgave. De stikstofproblematiek en ruimtelijke regels maken nieuwbouw complex, maar bieden tegelijk kansen om **anders en duurzamer te bouwen**.

We willen niet alleen voldoende woningen, maar ook een leefomgeving die klaar is voor de toekomst: energiezuinig, klimaatbestendig, groen en natuurinclusief (bv neststenen voor vogels). Het Klimaatakkoord vraagt van gemeenten om fors bij te dragen aan CO₂-reductie - 55% minder uitstoot in 2030, en klimaatneutraal in 2050. Wij hebben als gemeente de ambitie om al in 2045 klimaatneutraal te willen zijn. Dat vraagt om andere keuzes in hoe we bouwen, wonen en omgaan met onze omgeving.

De natuur staat steeds meer onder druk, terwijl traditionele bouwmethoden met beton en staal het milieu zwaar belasten. Duurzamere technieken, zoals houtbouw (CLT) en biobased materialen, zijn veelbelovend maar worden nog te weinig toegepast. Ook innovatieve woonvormen, zoals collectieve of modulaire bouw, komen nog moeilijk van de grond.

Bij nieuwbouw is BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw) inmiddels de norm, maar het verduurzamen van bestaande woningen blijft minstens zo belangrijk. Energie die we niet gebruiken, hoeven we immers ook niet duurzaam op te wekken. Tegelijk willen we voorkomen dat regelgeving vernieuwing belemmert. De gemeente kan een **Soortenmanagementplan (SMP)** uitvoeren. Dit kan helpen om natuurbescherming (bijv. het beschermen van diersoorten) én voortgang in de bouw te combineren, zodat niet iedereen het afzonderlijk een dergelijk onderzoek hoeft uit te voeren bij bijv. grote bouwprojecten. Een SMP moet de snelheid bevorderen.

Wat zijn de kansen?

De woningbouwopgave is een kans om te bouwen aan **duurzame kernen en wijken waar wonen en natuur elkaar versterken**. Door natuurinclusief te bouwen en vergroening vanzelfsprekend te maken, verbeteren we de leefkwaliteit én werken we aan klimaatdoelen.

De gemeente kan hierin een **aanjagende en faciliterende rol** spelen: duidelijke kaders stellen, duurzame initiatieven belonen en projectontwikkelaars uitdagen om verder te gaan dan de wettelijke norm. Ook de inzet van energievoaches is waardevol: zij helpen inwoners met praktische stappen om hun woning energiezuiniger te maken.

Daarnaast liggen er kansen in **de vergroening van onze woonomgeving**. Meer bomen, groene daken, tuinen en pleinen maken kernen en aantrekkelijker en beter bestand tegen hitte, droogte en wateroverlast.

Door te streven naar **energieneutraal (ENG)** of zelfs **ENG+ bouwen**, en door “netbewust” te bouwen — rekening houdend met de capaciteit van het elektriciteitsnet — kunnen we vooruit zonder het energiesysteem te overbelasten. Zo gaat verduurzaming samen met haalbare groei.

Focuspunten 2026—2030

- De gemeente geeft het goede voorbeeld: duurzaam bouwen en investeren in groene, leefbare woonomgevingen.
- Natuurinclusief bouwen als standaard: bij elke bouwopgave ruimte voor nestplaatsen voor vogels en vleermuizen.
- Duurzaam bouwen stimuleren: heldere voorwaarden voor projectontwikkelaars over energiegebruik bij voorkeur ENG, klimaatbeheersing en netbewust bouwen.
- Verduurzaming bestaande woningen: via subsidies, duurzaamheidsleningen en hulp van energievoaches.
- Vrijkomende agrarische locaties (VAB's): duurzaam transformeren naar nieuwe woon- of werkvormen.
- Leidraad duurzaam bouwen: opstellen van concrete richtlijnen en ondersteuningsmaatregelen om duurzame bouw aantrekkelijk te maken.

- Groene leefomgeving bevorderen: stimuleren van tuinen, wijkgroen en toepassing van de 3-30-300-regel (3 bomen zichtbaar, 30% groen in de wijk, 300 meter tot park).

2.4 Investeren in de openbare ruimte voor vitale wijken en kernen

Wat zien we nu?

De openbare ruimte is van ons allemaal. Het is de plek waar we elkaar ontmoeten, sporten, wandelen en evenementen beleven. Een goed onderhouden omgeving zorgt voor verbinding en leefbaarheid. Tegelijkertijd missen inwoners soms een fijne plek om samen te komen, en hebben zij juist behoefte aan toegankelijke voorzieningen en veilige straten.

Wat zijn de kansen?

De openbare ruimte kan nog sterker bijdragen aan **ontmoeting, veiligheid en vitaliteit**. We willen wijken en dorpen inrichten waar het prettig is om te wonen en te verblijven — met ruimte voor jong én oud.

Door bewoners actief te betrekken bij de inrichting en het beheer, versterken we de sociale samenhang én het eigenaarschap in de buurt. Ook willen we evenementen eenvoudiger kunnen organiseren en de **toegankelijkheid verbeteren** voor mensen die slecht ter been zijn.

Focuspunten 2026—2030

- Goed onderhoud en behoud van groen en basisvoorzieningen, zoals speelvoorzieningen.
- Ontmoetingsplekken voor jongeren, ontwikkeld samen met hen en hun omgeving.
- De gemeente ondersteunt inwonersinitiatieven die bijdragen aan een prettige leefomgeving, zoals dorpsommetjes,
- Een netwerk van openbaar toegankelijke toiletten, in samenwerking met horeca en accommodaties.
- Aanpak van sociaal onveilige situaties door aanpassing van inrichting, extra verlichting of handhaving.
- Autoluwe dorpspleintjes en centrumgebieden waar eenvoudig evenementen kunnen worden georganiseerd.
- Knelpunten op straat voor mensen die slecht ter been zijn worden opgelost.
- Woonwijken zo inrichten dat kinderen veilig en zelfstandig over straat kunnen.

2.5 Gemeenschapshuizen houden de samenleving bij elkaar

Wat zien we nu?

Gemeenschapshuizen zijn het **kloppend hart van de gemeenschap**. Ze bieden ruimte voor ontmoeting, activiteiten en betrokkenheid. Toch staan veel gemeenschapshuizen onder druk: het is lastig om voldoende vrijwilligers te vinden en stijgende energiekosten maken het financieel zwaar.

Wat zijn de kansen?

Gemeenschapshuizen zijn de huiskamers van onze samenleving. Ze zijn er voor jong en oud, voor rijk en arm, voor mensen met en zonder beperking. Het CDA wil deze plekken versterken door vrijwilligers te ondersteunen, de toegankelijkheid te verbeteren en de gemeente dichter bij de inwoners te brengen — ook letterlijk, door overleg en participatiegesprekken in de dorpshuizen zelf te voeren.

Focuspunten 2026—2030

- Behouden, versterken en verduurzamen van de dorps- en wijkhuizen in onze kernen.
- Toegankelijkheid voor iedereen, ongeacht beperking of inkomen.
- De gemeente komt naar de inwoners toe: gemeenschapshuizen als plek voor overleg en participatie.
- Vrijwilligers actief ondersteunen, waarderen en zichtbaar maken.

2.6 De veerkracht van verenigingen vasthouden

Wat zien we nu?

Verenigingen vormen het hart van onze samenleving. Ze brengen mensen samen, versterken de sociale banden en geven jongeren de kans zich te ontwikkelen. Tegelijkertijd wordt het steeds moeilijker om voldoende vrijwilligers te vinden en om activiteiten te blijven organiseren.

Wat zijn de kansen?

We willen verenigingen sterker maken door samenwerking te stimuleren, jongeren te betrekken en ondersteuning te bieden waar nodig. Ook willen we lokale tradities, initiatieven en het sociale kapitaal behouden — juist dat maakt onze kernen en wijken levendig en hecht.

Focuspunten 2026—2030

- Behoud van subsidies voor stichtingen en verenigingen.
- Ondersteuning via Sociom bij werving van vrijwilligers, fusies en organisatievraagstukken.
- Nieuwe inwoners actief informeren over het verenigingsleven.
- Jongeren stimuleren om lid en vrijwilliger te worden.
- Samenwerking tussen verenigingen en scholen bevorderen.
- Lokale tradities en sociaal kapitaal koesteren.
- Alle vrijwilligers verzekerd via de gemeente.

2.7 Samen een feestje bouwen

Wat zien we nu?

Het Land van Cuijk kent een rijk verenigingsleven en een groot aantal evenementen, van klein tot groot. Daar mogen we trots op zijn. Organisatoren weten wat ze doen, maar ervaren vaak dat het aanvragen van vergunningen onnodig ingewikkeld is. Ook komt het voor dat evenementen elkaar onbedoeld overlappen of concurreren.

Wat zijn de kansen?

We willen de kracht van evenementen behouden door organisatoren meer ruimte en **vertrouwen** te geven. De gemeente moet helpen waar nodig, maar vooral niet in de weg staan. Minder regels, meer samenwerking — dat is het uitgangspunt.

Focuspunten 2026—2030

- Financiële ondersteuning voor grote, beeldbepalende evenementen.
- Vergunningen eenvoudiger maken en verenigingen actief begeleiden bij aanvragen.
- Praktische ondersteuning bieden, zoals het uitlenen van dranghekken.
- Vergunningplicht voor laagrisico-evenementen verder beperken.
- We heffen geen leges bij aanvragen voor evenementen met een maatschappelijke doelstelling.

2.8 Nederlandse waarden, lokale tradities en eigen identiteit

Wat zien we nu?

Waarden en tradities zorgen voor verbinding en herkenning. Mensen maken zich soms zorgen over hoe we met elkaar omgaan. Respect, gastvrijheid en omzien naar elkaar zijn de kern van onze samenleving. Het is mooi dat we in onze kernen samen feestvieren — van Koningsdag tot carnaval.

Daarnaast zijn materieel en immaterieel erfgoed belangrijke dragers van onze identiteit. Ook de bijzondere archeologische vondsten verrijken de verhalen van het Land van Cuijk.

Wat zijn de kansen?

We willen **waarden en tradities koesteren én doorgeven**. Dat betekent aandacht voor activiteiten die generaties samenbrengen, nieuwe inwoners laten meedoen en onze lokale identiteit versterken.

We gaan door met het vastgestelde erfgoedbeleid, waarin we het bewaren combineren met ontwikkelmogelijkheden.

Focuspunten 2026—2030

- Ondersteunen van activiteiten die ontmoeting en verbinding bevorderen door budgetten voor kernendemocratie te behouden.
- Steunen van lokale cultuur, tradities, verenigingen en evenementen.
- Bevorderen van initiatieven die samenwerking tussen generaties en nieuwe inwoners stimuleren.

2.9 Een bereikbare overheid, die samenwerkt met haar inwoners

Wat zien we nu?

Onze inwoners verwachten van hun gemeente een bestuur dat zichtbaar, betrouwbaar en goed bereikbaar is. Tegelijkertijd ervaren mensen dat regels en loketten soms ingewikkeld zijn, of dat hun vragen tussen wal en schip vallen. Participatie vraagt tijd en aandacht — niet alleen van inwoners, maar ook van de overheid zelf.

Er is nog steeds een sterke behoefte aan betrokkenheid en zeggenschap in de dorpen. Dorps- en wijkraden, verenigingen en maatschappelijke organisaties spelen een belangrijke rol als schakel tussen inwoners en gemeente, maar vragen wel om duidelijke communicatie.

Wat zijn de kansen?

Een overheid die luistert, uitlegt en aanwezig is, versterkt het vertrouwen. Dat begint bij duidelijkheid: inwoners moeten weten waar ze terecht kunnen, wat ze kunnen verwachten en hoe besluiten tot stand komen. Inwoners worden dan ook actief betrokken bij plannen en beleid.

Het CDA wil dat de gemeente **zichtbaar aanwezig is in alle kernen**. Niet alleen digitaal, maar ook fysiek — via dorpsgesprekken, spreekuren en bijeenkomsten op locatie. Ambtenaren en bestuurders moeten de samenleving kennen, en inwoners moeten weten wie hun aanspreekpunt is.

Ook in de digitale communicatie liggen kansen. Door begrijpelijke taal te gebruiken, informatie te bundelen en via verschillende kanalen te communiceren, wordt de drempel om contact te zoeken lager.

Transparantie en nabijheid horen bij elkaar: als inwoners zien dat hun signalen serieus worden genomen en dat besluiten goed worden uitgelegd, groeit het vertrouwen in de lokale overheid.

Tegelijkertijd **zetten we in op dorpskracht, wijkkracht en buurtkracht**. Democratie begint in de kern. Inwonersinitiatieven krijgen ruimte en ondersteuning. De gemeente speelt hierin een actief ondersteunende rol. De gemeente zoekt inwoners, bedrijven en organisaties actief op. De gemeente zorgt voor een warm contact.

Focuspunten 2026—2030

- Elk dorp en elke wijk heeft ruimte voor eigen initiatieven en Right to Challenge.
- De gemeente communiceert helder, begrijpelijk en tijdig bij projecten en besluiten.
- De gemeente betreft inwoners vroegtijdig en actief bij nieuwe projecten en beleidsvorming.
- De gemeente ondersteunt inwonersinitiatieven praktisch en financieel.
- De gemeente legt actief uit wat ze doet met signalen en feedback van inwoners.
- De gemeente neemt inwoners bij de hand bij lastige onderwerpen: warm, duidelijk en oplossingsgericht en waar mogelijk met een vast aanspreekpunt.
- Als iets niet kan, leggen we uit waarom en kijken we samen naar mogelijke alternatieven.
- Zoals de gemeente mag worden aangesproken op houding en gedrag en een respectvolle behandeling, geldt dat ook omgekeerd: ook inwoners worden hierop aangesproken.
- We onderzoeken hoe we de zichtbaarheid van de gemeente kunnen vergroten, bijvoorbeeld door spreekuren of bijeenkomsten op locatie.

2.10 Verantwoord omgaan met opvang en samenleven

Wat zien we nu?

In het Land van Cuijk **nemen we onze verantwoordelijkheid** in de opvang van asielzoekers statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne, zoals landelijk is afgesproken. Dat doen we **met oog voor menselijkheid, maar ook met duidelijke grenzen**. De aanwezigheid van het asielzoekerscentrum in Grave vraagt om blijvende aandacht voor leefbaarheid, veiligheid en draagvlak.

Inwoners willen dat **afspraken over toezicht, communicatie en handhaving goed worden nageleefd, en dat signalen over overlast of zorgen serieus worden genomen**. De gemeente heeft hierin een belangrijke regierol: luisteren naar de omgeving, heldere kaders stellen en toezien op naleving van gemaakte afspraken met het COA en andere partners.

Wat zijn de kansen?

Wanneer opvang zorgvuldig wordt georganiseerd, kan deze bijdragen aan veiligheid, rust en wederzijds begrip. Door duidelijke afspraken te maken én te handhaven, ontstaat vertrouwen bij inwoners en ruimte voor integratie waar dat mogelijk is.

Structureel overleg tussen gemeente, COA, politie en omwonenden helpt om signalen tijdig op te pakken en misverstanden te voorkomen. Ook kunnen lokale initiatieven — bijvoorbeeld rond ontmoeting, taal of vrijwilligerswerk — bijdragen aan wederzijds respect, mits ze zorgvuldig worden begeleid.

Het CDA wil dat het Land van Cuijk een gemeente blijft die haar verantwoordelijkheid neemt, maar altijd **met oog voor de draagkracht** die daarvoor nodig is.

Focuspunten 2026—2030

- Duidelijke borging van afspraken over veiligheid, leefbaarheid en toezicht rond het azc in Grave.
- Ons kader blijft het voldoen aan de landelijke afspraken.
- Structureel overleg tussen gemeente, COA, politie en omwonenden.
- Heldere communicatie en laagdrempelige aanspreekpunten voor inwoners.
- Toezien op naleving van afspraken en actief optreden bij signalen van overlast.
- Stimuleren van initiatieven die bijdragen aan wederzijds respect en integratie, binnen duidelijke grenzen.
- We gaan onderzoeken hoe we nieuwkomers kunnen betrekken bij ons verenigingsleven en maatschappij.

3. Een duurzaam en ondernemend Land van Cuijk

De toekomst vraagt om balans: tussen groei en groen, economie en leefbaarheid. Het CDA kiest voor een koers waarin duurzaamheid en ondernemerschap hand in hand gaan. We willen een regio die innovatief, toekomstbestendig én trots is op haar agrarische wortels.

3.1 Energie en klimaat: samen naar een duurzame toekomst

Wat zien we?

Het Nationaal Klimaatakkoord stelt ambitieuze doelen: in 2030 moet Nederland 55% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990, en in 2050 zelfs 95%. Dit is nodig om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5°C. Voor 2030 betekent dit concreet dat Nederland 35 TWh duurzame energie op land moet opwekken — vooral via wind en zon — én 11% energiebesparing moet realiseren (ten opzichte van 2017).

Daarnaast hebben we als gemeente een **voorbeeldfunctie ten aanzien van het verduurzamen van ons eigen vastgoed**. Veel gebouwen zijn echter geen eigendom van de gemeente, daarom is het belangrijk dat inwoners, bedrijven en organisaties gestimuleerd worden om energie te besparen en zelf duurzame energie op te wekken.

Tegelijkertijd stuiten plannen voor wind- en zonneparken vaak op weerstand bij inwoners. Met beperkte ruimte en een overbelast elektriciteitsnet is het een uitdaging om een balans te vinden tussen energie, natuur, landbouw en wonen.

Wat zijn de kansen?

De energietransitie biedt **kansen** om het Land van Cuijk groener, schoner en energiezuiniger te maken. Energie besparen betekent dat er minder duurzaam opgewekt hoeft te worden. Door inwoners, bedrijven en verenigingen te ondersteunen met informatie, subsidies en leningen kunnen we samen grote stappen zetten.

De gemeente kan een **kartrekkersrol** spelen: duidelijke keuzes maken over zoekgebieden voor wind en zon, lokale initiatieven steunen en maatschappelijke

participatie serieus nemen. Nieuwe technologieën — zoals groen gas, waterstof, aquathermie en restwarmte — kunnen lokale oplossingen bieden. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie voor de verduurzaming van eigen vastgoed en we gaan hier actief mee aan de slag, waarbij we de routekaart verduurzaming blijven volgen.

Vanaf 2027 komt er een bijmengverplichting voor groen gas, zodat ongeveer 20% van het geleverde gas in 2030 groen is.

Focuspunten 2026-2030

- Gemeente geeft het goede voorbeeld: Fairtrade en duurzaam en lokaal inkoopbeleid.
- Energiebesparing eerst: actieve ondersteuning van inwoners, bedrijven en verenigingen.
- Verduurzaming van eigen gemeentelijke gebouwen, scholen en sport- of verenigingsgebouwen.
- Prestatieafspraken met woningcorporaties over verduurzaming van huurwoningen.
- Stimuleren van lokale energieopwekking via coöperaties en maatschappelijke initiatieven.
- Ondersteunen van mestvergisting/verwerking op agrarische bedrijven voor groen gas.
- Zonneladder als leidraad: zon op dak boven zon op land.
- Zonneparken en windmolens blijven nodig, om onze klimaatdoelen te halen en om naar een duurzame gemeente Land van Cuijk te gaan. Deze parken dienen wel zorgvuldig ingepast te worden in de omgeving, waarbij er gestreefd wordt naar 50% lokaal eigendom.
- Instellen van een Taskforce netcapaciteit, zodat duurzame projecten niet vastlopen.
- Ontwikkelingen aquathermie en warmtenetten volgen en stimuleren.
- Opslag van energie via accu's of waterstof stimuleren.
- Energie delen tussen bedrijven op bedrijventerreinen mogelijk maken.
- Meewerken of faciliteren van de realisatie van duurzame energiehub's.

3.2 Groen en water: samen zorgen voor leefbare kernen

Wat zien we?

Onze kernen zijn uniek, maar worden allemaal geraakt door klimaatverandering: hitte, droogte en wateroverlast nemen toe. Het straatbeeld is vaak nog te versteend. De gemeente is verantwoordelijk voor water in de openbare ruimte; inwoners voor water op eigen terrein. Samenwerking is dus nodig om onze **kernen toekomstbestendig te maken**.

Wat zijn de kansen?

Groen en water maken kernen aantrekkelijker, gezonder en klimaatbestendiger. Ze dragen bij aan biodiversiteit, verkoeling, waterberging en luchtkwaliteit.

Mensen voelen zich prettiger in een groene omgeving en ontmoeten elkaar vaker buiten. Ook scholen, bedrijven en wijken profiteren hiervan.

Investeren in toekomstbestendige bomen, natuur inclusieve bedrijventerreinen en blauwe voorzieningen biedt tegelijkertijd klimaatbestendigheid én hogere leefkwaliteit.

Focuspunten 2026-2030

- Toekomstbestendige bomen bij vervanging: geschikt voor veranderend klimaat en biodiversiteit.
- Meer groen en water in nieuwbouw en bij de herinrichting van gebieden en kernen waar groen nog onvoldoende aanwezig is.
- Als uitgangspunt voor de regel 3-30-300 te nemen (3 bomen zichtbaar vanuit elk huis, 30% boomkroonbedekking in de buurt en binnen 300 meter een groene ruimte).
- Afkoppelen van hemelwater blijven stimuleren;
- Financiële prikkel: lagere rioolheffing bij infiltratie van regenwater op eigen terrein.
- Groen-blauwe schoolpleinen, speelvoorzieningen: ondersteuning en financiële bijdrage.
- Vergroening van bedrijventerreinen en natuur inclusieve nieuwbouw bij bedrijven stimuleren.
- Promotie stimuleringsregeling Landschap (StiLa) voor landschapsversterking.
- Meer biodiversiteit via ecologisch maaibeheer en gericht onderhoud van wegbermen en dit ook goed communiceren met de inwoners.
- Zuiniger omgaan met rest- en oneigenlijk gebruikte gronden om ruimte beschikbaar te houden voor klimaat- en energieopgaven.

3.3 Regionale economie: sterk, vernieuwend en verbonden

Wat zien we?

Het Land van Cuijk heeft een **ondernemend DNA** — dat is onze kracht. Hierbij worden de MKB-bedrijven als belangrijke basis gezien en de grote internationale bedrijven als belangrijke economische motoren van onze regio.

De komende jaren verandert het buitengebied, maar die verandering biedt ook ruimte voor nieuwe economische dragers zoals mkb-bedrijven en toerisme & recreatie. We combineren dit met behoud van natuur. Dit past ook goed bij het kleinschalige en cultuurhistorische landschap in Land van Cuijk.

Onze regio profiteert nog te weinig van de nabijheid van **Brainport Eindhoven** en hoort momenteel niet tot de officiële groeiregio's van Nederland. Dat betekent dat we extra inspanningen moeten leveren om nieuwe bedrijvigheid, innovatie en samenwerking aan te trekken. We doen dat met het gedachtegoed van brede welvaart als uitgangspunt.

De detailhandel heeft een teruglopend (traditioneel) winkelaanbod, waarmee onze centrumgebieden veranderen.

Wat zijn de kansen?

Een **sterk vestigingsklimaat** is cruciaal voor onze lokale economie. Dat betekent: ruimte voor groei op bestaande en nieuwe bedrijventerreinen, een goede bereikbaarheid — vooral via de oost-westverbinding — en soepele, voorspelbare regels voor ondernemers. Zowel bedrijven in het buitengebied/industrieterreinen als mkb-bedrijven in de kernen moeten kunnen investeren en innoveren. Goede verbindingen — letterlijk en figuurlijk — blijven daarbij essentieel.

Het CDA wil dat de gemeente actief werkt aan de uitvoering van de toeristische visie, met aandacht voor spreiding van bezoekers, versterking van verblijfsaccommodaties en het behoud van rust en natuur. Ook het reguleren van campervoorzieningen vraagt om duidelijke keuzes: ruimte bieden waar het kan, maar met voorkeur voor locaties buiten de dorpscentra. Zo combineren we gastvrijheid met leefbaarheid.

Focuspunten 2026—2030

- In samenwerking met ondernemers en centrummanagements streven naar behoud en waar mogelijk versterking van de **centrumgebieden**
- **Ruimte in regels:** soepele procedures voor nieuwe economische dragers in het buitengebied.
- **Bouwgrond beschikbaar houden** op bedrijventerreinen en voormalige agrarische locaties (VAB's).
- **Goede en voldoende huisvesting** voor arbeidsmigranten, bij voorkeur buiten woonwijken.
- **Snellere besluitvorming:** slimmere regels en snelle procedures voor onze ondernemers.
- **Snelle uitbreiding van netwerkcapaciteit** via intensieve lobby en samenwerking met de netbeheerders.
- **Sterke economische samenwerking** met Brainport, onderwijs en Agrifood Capital.

3.4 Afval Het hoofd bieden: samen schoon en circulair

Wat zien we nu?

Het Land van Cuijk behoort tot de beste gemeenten van Nederland als het gaat om afvalinzameling. De kostprijs is gunstig, de kwaliteit van de dienstverlening hoog en onze inwoners scheiden hun afval uitstekend. Dat is een compliment waard — aan zowel inwoners als medewerkers.

De uitdaging ligt in het vasthouden van onze koppositie, terwijl we de overstap maken naar een écht circulaire economie waarin afval steeds meer een grondstof wordt.

Toch is er ook werk aan de winkel. Zwerfafval blijft zichtbaar aanwezig: langs wegen in het buitengebied, bij containers en in de bebouwde kom. Dit stoort niet alleen het straatbeeld, maar tast ook de waardering voor de leefomgeving aan.

Wat zijn de kansen?

Afval is niet alleen een kostenpost, maar ook een **kans**. Door bewuster om te gaan met hergebruik, minder restafval te produceren en lokale initiatieven te stimuleren, kunnen we bijdragen aan een schoner, leefbaarder Land van Cuijk.

Initiatieven zoals **repair cafés**, **kringloopwinkels** en hergebruikprojecten laten zien dat inwoners graag meehelpen om verspilling tegen te gaan. Wanneer de gemeente deze initiatieven ondersteunt en zichtbaar maakt, groeit het bewustzijn vanzelf.

Ook kunnen we door slimme communicatie en beloningssystemen de betrokkenheid vergroten. Als inwoners trots zijn op hun kern, dragen ze vanzelf bij aan een schone omgeving.

Focuspunten 2026—2030

- **Zwerfafval terugdringen:** extra inzet tijdens de Landelijke Opschoondag en beloningen voor verenigingen die actief meehelpen.
- **Gratis groenafval** inleveren: de milieustraat blijft kosteloos toegankelijk voor particulieren met groenafval.
- **Bedrijfsafval circulair verwerken:** ondernemers actief ondersteunen bij hergebruik en duurzame verwerking.
- **Kringloop en repair cafés stimuleren:** in elke kern een laagdrempelige plek om spullen te hergebruiken of te repareren.
- **Bewustwording versterken:** via onderwijs, communicatie en lokale projecten circulair denken vanzelfsprekend maken.

3.5 Infrastructuur en mobiliteit: veilig, verbonden en bereikbaar

Wat zien we nu?

Goede bereikbaarheid is essentieel voor de leefbaarheid van onze gemeente. Toch is het Land van Cuijk niet overal goed ontsloten, zeker niet als het gaat om openbaar vervoer in de kleinere kernen. De elektrificatie van de Maaslijn komt er eindelijk aan — een belangrijke stap vooruit — maar de oost-westverbinding richting Eindhoven en Helmond blijft beperkt.

We zien dat het gebruik van elektrische fietsen en snelfietsroutes in Nederland toeneemt, maar binnen onze gemeente is de ontwikkeling nog bescheiden. Voor een landelijke gemeente als de onze blijft de auto voorlopig onmisbaar, maar dat betekent niet dat we stil moeten staan.

De uitdaging ligt in het **vinden van een goede balans tussen bereikbaarheid, duurzaamheid en leefbaarheid**, met slimme investeringen in infrastructuur, openbaar vervoer en fietsvoorzieningen.

We hebben zorgen over de verkeersveiligheid in onze kernen, vooral voor voetgangers en fietsers.

Daarnaast maken we ons zorgen over het sluipverkeer door de kernen en daaraan gekoppeld de te hoge verkeerssnelheden.

Wat zijn de kansen?

De elektrificatie van de Maaslijn biedt kansen voor betere aansluitingen op bus en fiets. Ook het ontwikkelen van snelfietsroutes, veilige overstapplaatsen en mobilityhubs rond stations kan bijdragen aan duurzame mobiliteit.

Daarnaast kunnen we als gemeente zelf het goede voorbeeld geven: met beleid dat fietsen, elektrisch rijden en openbaar vervoer aantrekkelijker maakt — voor inwoners én voor medewerkers van de gemeente.

We willen blijven inzetten op kleinschalig collectief vervoer, zoals bijvoorbeeld de Regiotaxi en we stimuleren initiatieven die in onze gemeente nog niet van de grond zijn gekomen zoals het van de ANWB afkomstige Automaatje

De komende jaren kunnen we met gerichte keuzes grote stappen zetten. Door samen te werken met provincie, rijk en omliggende gemeenten — bijvoorbeeld via **regiodeals en lobbytrajecten** — kunnen we nieuwe verbindingen realiseren en bestaande versterken.

Om **verlichting op voet- en fietspaden** met name richting scholen, sportvoorzieningen en verenigingsgebouwen, kritisch te bekijken en indien nodig te verbeteren.

We willen elke kern bereikbaar houden, het sluipverkeer terugdringen en de verkeersveiligheid verhogen.

Focuspunten 2026—2030

- **Inzetten op Quick-wins:** vanuit de WIU-inventarisatie inwoners actief blijven betrekken bij de inventarisatie van verkeersonveilige situaties. Inwoners uitleggen wat er met de WIU-inventarisatie gebeurt.
- **Veiligheid voetgangers vergroten:** Extra aandacht voor veilige oversteekplaatsen en zorgen dat voet/wandelpaden ook toegankelijk zijn.
- **Inzetten op sociale veiligheid:** In het kader van 'sociale veiligheid', is het inzetten van verlichting op fietspaden met name richting scholen, sportvoorzieningen en verenigingsgebouwen essentieel.
- **Blijven streven naar het verbeteren van openbaar vervoer door in gesprek te blijven met de Provincie en buurgemeenten:**
 - Maaslijn zowel in zuidelijke als noordelijke richting
 - Busverbinding richting grote steden, zoals vanuit Boxmeer/Cuijk richting Helmond/Eindhoven en Grave richting Nijmegen
 - OV-fietsen ook bij grotere busstations.
 - bereikbaarheid van de kleinere kernen
 - bereikbaarheid van scholen, ROC's, HBO's en universiteiten.

- **Kleinschalige collectieve vervoer:** Blijven inzetten op aangepast vervoer, zoals deur-tot-deurvervoer
- **Snelfietsroutes aanleggen:** onderzoeken waar routes het meeste effect hebben en zorgen voor veilige, doorlopende netwerken.
- **Betere doorstroming:** onnodige verkeersdrempels verminderen en zorgvuldig afwegen bij herinrichting. En verminderen vracht- en sluipverkeer door de kernen.
- **Gemeente als voorbeeld:** stimuleren dat meer dan 50% van het gemeentepersoneel reist met fiets of openbaar vervoer.
- **Onderzoeken** of in onze gemeente een ANWB-Automaatje servicepunt opgezet kan worden zodat ook aan minder mobiele inwoners die buiten bestaande regelingen vallen aanvullend vervoer kan worden geboden.

3.6 Samen verder bouwen aan een toekomstbestendige agrarische sector

Wat zien we nu?

Het Land van Cuijk is een sterke agrifood-regio in Noord-Brabant, koploper in eiwittransitie, groengas uit mestvergisting, en duurzame voedselproductie. De landbouw in het Land van Cuijk staat voor een grote verandering. Sommige bedrijven kiezen voor kleinschalige, innovatieve nichemarkten, anderen groeien juist verder. Tegelijkertijd stoppen steeds meer agrariërs, mede door stilgevallen vergunningverlening en onzekerheid over regelgeving. Deze ontwikkelingen zetten de sector onder druk en raken ook de leefbaarheid in onze kernen.

Het CDA ziet de agrarische sector als een onmisbare schakel in onze samenleving: boeren vormen het hart van ons landschap, onze voedselvoorziening en onze lokale economie. In het Land van Cuijk lukt het — waar dat elders vaak niet lukt — om **verschillende belangen bij elkaar aan tafel te brengen**: boeren, natuurorganisaties, burgers en overheid. Die samenwerking is precies wat nodig is voor een toekomstbestendige landbouw.

Wij geloven niet in tegenstellingen tussen landbouw en natuur, maar in **verbinding en wederzijds begrip**. Samen werken we aan een vitaal buitengebied, met ruimte voor innovatie, duurzaamheid én ondernemerschap.

Wat zijn de kansen?

De komende jaren willen we perspectief blijven bieden aan agrariërs. Dat begint **met ruimte en vertrouwen**: boeren moeten kunnen ondernemen binnen duidelijke, realistische kaders. We zetten in op duurzame ontwikkeling, innovatie en eerlijke verdiensten voor het werk dat boeren doen — ook wanneer zij bijdragen aan maatschappelijke doelen zoals natuurbeheer, biodiversiteit en weidegang.

De landbouwtransitie biedt juist kansen. Door als regio samen te werken met de provincie, **AgriFood Capital** en andere partners zoals lokale initiatieven heren - klasseboeren en het smaakcentrum, kunnen we het Land van Cuijk verder versterken als voorbeeld van duurzame en innovatieve landbouw. Lokale voedselketens, korte lijnen tussen boer en consument en samenwerking met initiatieven

als het **Smaakcentrum** laten zien dat landbouw, gezondheid en educatie elkaar kunnen versterken.

Focuspunten 2026—2030

- **Vitaal buitengebied:** Samen met provincie, Agrifood Capital en partners investeren in een toekomstbestendige agrarische regio.
- **Ruimte voor innovatie:** Programmatische aanpak om duurzame initiatieven en vernieuwende bedrijfsmodellen te stimuleren.
- **Duurzame landbouw:** Investeren in toekomstgerichte landbouw die economische kracht en zorg voor natuur combineert.
- **Belonen van maatschappelijke diensten:** Grondgebruik dat bijdraagt aan biodiversiteit en weidegang wordt beloond, bijvoorbeeld via toewijzing pachtgrond op basis van duurzaamheid in plaats van hoogste pacht prijs.
- **Ruimte voor ontwikkeling:** Schaalvergroting in het belang van duurzaamheid, dierenwelzijn en brandveiligheid ruimere bouwblokken toestaan, waar dit passend is in de omgeving en bijdraagt aan de kwaliteit van het landschap.

3.7 Duurzame financiën: solide, sterk en sociaal

Wat zien we nu?

Gemeenten staan onder toenemende financiële druk. Stijgende kosten, nieuwe taken vanuit het Rijk en onzekere inkomsten zetten het gemeentelijk huishoudboekje onder spanning. Tegelijk willen inwoners en ondernemers kunnen rekenen op goede voorzieningen, ondersteuning en een betrouwbare overheid.

De uitdaging is duidelijk: **gezonde financiën bewaken zonder de menselijke maat te verliezen**. Dat vraagt om keuzes die verstandig zijn voor vandaag én duurzaam voor morgen.

Wat zijn de kansen?

Voor het CDA is **rentmeesterschap** een belangrijk uitgangspunt: zorgvuldig omgaan met middelen, met oog voor volgende generaties. We willen een gemeente zijn die haar ambities afstemt op wat financieel haalbaar is, en die eerlijk omgaat met de verdeling van lasten.

Dat betekent geen kortetermijnpolitiek of ad-hocmaatregelen, maar **structureel beleid** dat zekerheid biedt aan inwoners en ondernemers. Belastingen moeten betaalbaar en voorspelbaar blijven. We zoeken balans tussen solidariteit — zodat collectieve voorzieningen voor iedereen toegankelijk blijven — en vrijheid, zodat inwoners ruimte houden voor eigen keuzes.

Focuspunten 2026—2030

- **Beheersbare lasten:** De OZB stijgt met de inflatie. Geen extra verhogingen zonder noodzaak.
- **Eerlijk betalen:** Het principe “de vervuiler betaalt” blijft leidend bij afvalstoffenheffing, met aandacht voor milieubewust gedrag.

- **Duurzame tarieven:** Onderzoek naar gescheiden tarieven voor afval- en hemelwater, zodat inwoners die minder belasten eerlijk worden beloond.
- **Transparant financieel beleid:** Duidelijke keuzes en open communicatie over wat we als gemeente wel en niet kunnen doen.

4. Een sterke sociale basis

Een sterke samenleving begint bij mensen die naar elkaar omzien. Het CDA gelooft in een gemeente die ondersteunt waar nodig, maar ook ruimte geeft om zelf te groeien. Met aandacht voor welzijn, kansrijk opgroeien en bestaanszekerheid bouwen we aan een samenleving waarin iedereen meetelt en meedoet.

4.1 Gezond en verbonden leven in het land van Cuijk

Wat zien we nu?

In het Land van Cuijk bouwen we aan **een gezonde, duurzame en toegankelijke gemeente**, waar iedereen prettig kan wonen, leren en leven — nu én later. Inwoners krijgen ruimte om zelf gezonde keuzes te maken, met passende ondersteuning waar dat nodig is.

Binnen de regio **MooiMaasVallei** is de samenwerking tussen zorg-, welzijns- en maatschappelijke partners sterk ontwikkeld. Deze samenwerking wordt verder versterkt door **het IZA-transformatieplan**, waarin de verbinding tussen gezondheid, leefomgeving en preventie centraal staat. IZA staat voor Integraal Zorgakkoord — een landelijke afspraak tussen het Rijk, gemeenten, zorgverzekeraars, huisartsen, ziekenhuizen en andere zorgaanbieders.

Het doel is om de zorg in Nederland **toekomstbestendig** te maken: betaalbaar, beter samenwerken en meer inzetten op **preventie en gezondheid in plaats van alleen op zorg**.

Het **IZA-transformatieplan** is de **lokale of regionale uitwerking** daarvan. Daarin spreken gemeenten en zorgpartners af **hoe ze concreet samenwerken aan gezondere inwoners, minder zorgdruk en een sterke sociale basis**.

De Blue Zone-gedachte — leven in een gezonde omgeving waar bewegen, voeding, ontmoeting en zingeving vanzelfsprekend zijn — vormt daarbij een inspirerend uitgangspunt.

Er is veel aandacht voor positieve gezondheid. Met **de Blikveld360-aanpak** wordt bij iedere zorg- of welzijnsvraag gekeken naar wat inwoners zelf kunnen doen, wat hun omgeving kan bijdragen en waar ondersteuning nodig is. Ook is er

ambitie op het gebied **van gezonde leefstijl, gezonde geest en gezonde omgeving**. Dat betekent concreet: samen werken aan gezonde keuzes rond roken, alcohol, drugs en overgewicht; aandacht voor mentale gezondheid en het tegen gaan van eenzaamheid; en een omgeving die uitnodigt tot bewegen, ontmoeten en meedoen.

Daarnaast kent de regio **veel sterke lokale initiatieven** die bijdragen aan een gezonde en verbonden samenleving, zoals Het Smaakcentrum en het Pluk- & Oogstfeest. Ze laten zien dat samenwerking tussen onderwijs, landbouw, zorg en bewoners in de praktijk werkt.

Wat zijn de kansen?

De komende jaren liggen er volop kansen om verder te bouwen aan een gemeente waar **gezondheid, vitaliteit en welzijn hand in hand gaan**.

Gezonde leefomgeving als basis

Een gezonde leefomgeving begint **bij ruimte voor ontmoeting**. Door multifunctionele accommodaties (MFA's) optimaal te benutten, ontstaan toegankelijke plekken waar jong en oud elkaar ontmoeten. Hier kunnen functies als bibliotheek, kinderopvang, sport en huiskamerinitiatieven samenkomen.

Nieuwe **levensloopbestendige woonvormen** en hofjes waarin generaties samenleven versterken de samenhang in kernen. Dorpsgerichte woonzorgconcepten, die samen met bewoners worden ontwikkeld, bieden maatwerkoplossingen die aansluiten bij lokale behoeften. Zo bouwen we letterlijk en figuurlijk aan samen leven.

Versterken van positieve gezondheid

De **Blikveld360-aanpak** en het **IZA-transformatieplan** bieden handvatten om gezondheid breed te benaderen: fysiek, mentaal én sociaal. Inwoners worden gestimuleerd om zelf regie te nemen over hun gezondheid, met ondersteuning waar dat nodig is.

De Blue Zone-gedachte helpt om beleid te richten op een leefomgeving waarin gezond leven vanzelfsprekend wordt. De gemeente heeft hierin een faciliterende en verbindende rol, met ruimte voor initiatieven die bijdragen aan meer vitaliteit, zingeving en ontmoeting.

Samenredzaamheid en inclusie

Iedereen kan bijdragen: jong en oud, met ruimte voor diversiteit en eigen kracht.

Voorzorgcirkels, waarin bewoners elkaar ondersteunen, vormen een concreet voorbeeld van deze gedachte. De ambitie is om in elke wijk of kern in 2030 een voorzorgcirkel actief te hebben.

Een dementievriendelijke en inclusieve samenleving vraagt om bewustwording én praktische aanpassingen: duidelijke routes, herkenbare plekken en toegankelijke voorzieningen. Daarnaast **blijft digitale en sociale inclusie** essentieel. Biblioplus en Sociom spelen hierin een sleutelrol, door inwoners digitaal vaardiger te maken en laaggeletterdheid aan te pakken.

Focuspunten 2026—2030

Gezonde leefomgeving en wonen met zorg

- Samenwerking binnen MooiMaasVallei en uitvoering van het IZA-transformatieplan versterken.
- Blue Zone-gedachte vertalen naar lokaal beleid: gezonde voeding, bewegen, zingeving en verbinding.
- MFA's benutten als ontmoetingsplekken voor iedereen.
- Dorpsgerichte woonzorgconcepten ontwikkelen met en door bewoners.
- Investeren in levensbestendige woningen en hofjes waar generaties samenleven.

Positieve gezondheid en eigen regie

- Blikveld360-aanpak structureel borgen met aandacht voor mentale gezondheid en leefstijl.
- Interdisciplinaire kernteams versterken voor passende ondersteuning dichtbij huis.
- Ouderen actief betrekken bij initiatieven die betekenisvol ouder worden stimuleren.
- Uitbreiding van voorzorgcirkels in alle kernen en wijken.

Inclusieve en dementievriendelijke samenleving

- Inwoners bewust maken van dementie en fysieke omgeving dementievriendelijk inrichten.
- Biblioplus en Sociom inzetten voor digitale inclusie en bestrijding van laaggeletterdheid.

Van plannen naar uitvoering

- Professionals de ruimte geven om maatwerk te leveren.
- Snelle, persoonlijke toegang tot Wmo-ondersteuning via nauwe samenwerking tussen zorg, welzijn en wonen.
- Lokale initiatieven, vrijwilligers en dorpsraden erkenning en structurele ondersteuning bieden.

4.2 Meedoen, bewegen en beleven

Wat zien we nu?

In het Land van Cuijk is de basis **voor sport en cultuur sterk en levendig**. Sportverenigingen, buurtsportcoaches en vrijwilligers zorgen dagelijks voor ontmoeting, plezier en vitaliteit. Tegelijk zien we dat de toename van overgewicht en mentale druk vraagt om een nieuwe impuls **voor gezonde leefstijl en preventie**.

Op cultureel vlak is er veel om trots op te zijn. **Het rijke verenigingsleven, Kunstencentrum Louis en Biblioplus** dragen bij aan ontwikkeling, ontmoeting en inclusie. Biblioplus speelt bovendien een cruciale rol **in digitale en sociale inclusie**, door inwoners te ondersteunen in digitale vaardigheden en laaggeletterdheid.

De gemeente kent een sterke traditie van lokale initiatieven en evenementen die bijdragen aan een levendige gemeenschap. Toch is structurele borging van de Cultuurnota en de Sportnota nodig om deze energie duurzaam vast te houden.

Wat zijn de kansen?

Meer mensen in beweging

De ambitie is helder: **meer inwoners in beweging krijgen**. Met de uitvoering van een nieuwe **Sportnota** en **het Regionaal Sportakkoord II** willen we bewegen stimuleren voor jong en oud, met extra aandacht voor jongeren, ouderen en mensen met een beperking.

Programma's zoals **Sjors Sportief**, samenwerking tussen scholen en verenigingen, ouderensportcoaches en **Uniek Sporten** dragen hieraan bij. Sport is niet alleen gezond, maar ook een belangrijke bron van verbinding, ontmoeting en plezier.

Cultuur als fundament van gemeenschapszin

Cultuur verbindt en inspireert. De uitvoering van de **Cultuurnota** moet worden geborgd, zodat culturele verenigingen, evenementen en educatieprogramma's duurzaam kunnen doorgroeien. **Kunstencentrum Louis** blijft daarbij een belangrijk fundament voor talentontwikkeling, samenwerking en educatie.

Ook **jongeren** krijgen ruimte om hun talenten te ontwikkelen. Cultuureducatie in het onderwijs, naschoolse activiteiten en samenwerkingen met Biblioplus versterken hun creativiteit en betrokkenheid bij de gemeenschap.

Een **gezamenlijke cultuur-, sport- en evenementenagenda** zorgt voor meer samenhang, zichtbaarheid en een sterker toeristisch profiel van de gemeente.

Focuspunten 2026—2030

Sport en beweging

- Nieuwe Sportnota realiseren met ambitie en aandacht voor alle doelgroepen.
- Samenwerking tussen scholen, verenigingen en programma's als Sjors Sportief uitbreiden.
- Uniek Sporten benutten voor sportdeelname van mensen met een beperking.
- Investeren in beweegvriendelijke omgeving en preventieprogramma's voor vitaliteit.

Cultuur en gemeenschapszin

- Cultuurnota en bijbehorende ambities structureel borgen.
- Kunstencentrum Louis ondersteunen als basisinfrastructuur voor cultuur.
- Jongeren actief betrekken bij cultuureducatie en talentontwikkeling.
- Biblioplus versterken als centrum voor inclusie, ontmoeting en educatie.
- Culturaanbod integreren in BSO's en scholen.
- Gezamenlijke cultuur-, sport- en evenementenagenda ontwikkelen voor samenhang en zichtbaarheid.

4.3 Samen kansrijk opgroeien

Wat zien we nu?

In het Land van Cuijk is **Kansrijk Opgroeien stevig verankerd**. Er wordt intensiever samengewerkt tussen scholen, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), jeugdzorg, Stichting Leergeld en andere maatschappelijke partners. Ook zien we dat **de preventieve inzet** groeit, bijvoorbeeld via CJG-medewerkers die structureel op

school aanwezig zijn. Dit heeft effect: **de kosten van de jeugdzorg blijven stabiel**er dan in andere regio's en de groei van het aantal kinderen dat gebruikmaakt van jeugdzorg is minder sterk.

Toch zijn er ook knelpunten. Door onder andere de preventieve inzet **blijft de vraag voor hulpverlening stijgen**, waardoor de druk op capaciteit en financiën hoog blijft. Kinderen en gezinnen verdwalen nog te vaak in een **versnipperd systeem** van voorzieningen, en preventie is nog onvoldoende stevig georganiseerd om merkbaar door te werken naar minder zware zorg. Tegelijkertijd ervaren professionals in onderwijs, jeugdzorg en zorgpartners een hoge werkdruk, wat de uitvoerbaarheid onder druk zet.

Hiermee ontstaat een spanningsveld: de noodzaak om te blijven investeren in preventie wordt breed gevoeld, maar stijgende aanmeldingen en beperkte middelen maken dat dit niet vanzelfsprekend is.

Wat zijn de kansen?

De komende jaren biedt Kansrijk Opgroeien volop mogelijkheden om verder te bouwen op wat er al is bereikt. De ingezette lijn van investeren in preventie kan verder worden doorgetrokken: hoe meer gezinnen, scholen en de samenleving vroegtijdig worden ondersteund, hoe minder intensieve zorg later nodig is.

Er liggen kansen om **de Pedagogische Civil Society** te versterken: brede basisvoorzieningen in kernen en wijken waar onderwijs, opvang, sport, cultuur, leefstijl en welzijn samenkomen. Oftewel: it takes a village to raise a child. Door gezinnen, vrijwilligersnetwerken en laagdrempelige ondersteuning hierin te betrekken, ontstaat een stevige sociale basis.

Daarnaast kan meer worden gewonnen door **een betere integratie van sport, cultuur, sociale vorming en burgerschap** in opvang en onderwijs. Zo groeien kinderen niet op in losse loketten, maar in een meer inclusieve en samenhangende samenleving. De verdere ontwikkeling van **kindcentra (KC's)** draagt hier nadrukkelijk aan bij.

Ook het streven om **meer kinderen thuisnabij onderwijs** te bieden blijft belangrijk. Pilots zoals **Passende Kinderopvang en Jonge Kind Groepen** laten zien dat het mogelijk is om grenzen tussen sectoren te doorbreken. Door dit breder te ontwikkelen, kunnen organisaties intensiever samenwerken en krijgen kinderen sneller de juiste ondersteuning.

Een belangrijke pijler is **de STORM-aanpak**, die gericht is op het structureel bevorderen van de mentale gezondheid van kinderen en jongeren. Door vroegsignalering, toegankelijke ondersteuning en nauwe samenwerking tussen school, zorg en sociale netwerken kunnen kleine problemen worden aangepakt voordat ze groot worden.

De uitdaging is hierbij om preventie niet te zien als een tijdelijk extraatje, maar als een structurele basis, juist in een context waar kosten en middelen onder druk staan.

Focuspunten 2026—2030

Brede basisvoorzieningen

- Structureel financiële ruimte creëren om succesvolle interventies die zijn voortgekomen uit het beleid 'Kansrijk Opgroeien in het land van Cuijk' te kunnen borgen.
- Verdere uitwerking met schoolbesturen, opvangorganisaties en netwerkpartners (Samenwerkwijze).
- Investeren in kindcentrumvorming.
- Sport-, cultuur-, leefstijl- en welzijnsaanbod integreren in scholen, BSO en kinderopvang.
- Meer specialistische ondersteuning in regulier onderwijs, zodat kinderen dichtbij huis kunnen blijven leren: geen kind meer het Land van Cuijk uit.

Passende Kinderopvang

- Pilots doorontwikkelen en verbreden naar structureel beleid.

Preventieve slagkracht versterken

- Het lokale team en de sociale basis verder uitbouwen.
- Structureel samenwerken met scholen en verenigingen om vroegtijdig problemen te signaleren.
- Ouderbetrokkenheid vergroten, niet alleen in hulpverlening, maar ook in opvoedondersteuning en gemeenschapsvorming.
- Intensieve samenwerking met CJG, GGD, Sociom, Stichting Leergeld en andere maatschappelijke partners.
- De STORM-aanpak inzetten om mentale gezondheid structureel te ondersteunen via vroegsignalering en toegankelijke hulp.

4.4 Zekerheid dichtbij, kansen voor iedereen

Wat zien we nu?

In het Land van Cuijk is **bestaanszekerheid stevig verankerd in beleid**. Er is een duidelijke koers ingezet om armoede en schulden structureel aan te pakken. Via 'Samen Sterker!' werken maatschappelijke organisaties, de gemeente en vrijwilligers samen om inwoners sneller en persoonlijker te helpen. Deze integrale aanpak verbindt zorg, onderwijs, werk en wonen met elkaar.

Kinderen krijgen daarbij speciale aandacht: met het **Kindpakket** en de inzet van **Stichting Leergeld** kunnen zij volwaardig meedoen. Dankzij **vroegsignalering** en **preventie** worden problemen sneller herkend en in veel gevallen tijdig aangepakt. Ook ervaringsdeskundigen spelen een rol, waardoor beleid dichter aansluit bij de leefwereld van inwoners.

Toch zijn er uitdagingen. **Ingewikkelde procedures en versnipperde ondersteuning** maken het voor inwoners soms moeilijk om de weg te vinden. Signalen bereiken niet altijd tijdig de juiste plek, waardoor escalatie alsnog optreedt. Ontmoetingsplekken voor jongeren ontbreken vaak, en preventie blijft te veel afhankelijk van tijdelijke projecten. Tegelijkertijd staat de uitvoering onder druk: de

hoge werkbelasting maakt het lastiger om inwoners met voldoende aandacht te ondersteunen en begeleiding echt te richten op het versterken van hun eigen regie.

Wat zijn de kansen?

De komende jaren bieden volop mogelijkheden om bestaanszekerheid verder te versterken. Een belangrijk spoor is **het voorkomen van armoede door vroegsignalering** en proactief te werken rond belangrijke levensgebeurtenissen. Daarbij hoort ook het ondersteunen van **inwoners in het terugnemen van regie**: met maatwerk, vertrouwen en nabijheid zodat zij zelf keuzes kunnen maken.

Voor kinderen en jongeren liggen er kansen in **de uitbreiding van het Kindpakket**, financiële educatie en extra hulp bij schulden of armoede. Zo wordt voorkomen dat problemen doorwerken naar volgende generaties.

Ook kan **de schuldhulpverlening in eigen beheer** verder worden uitgebouwd, zodat inwoners sneller en persoonlijker geholpen worden via één loket. Dorps- en wijkraden, bureaus en familie, kerken en verenigingen kunnen hierin een sterkere rol spelen door signalen door te geven en te ondersteunen bij doorverwijzing.

Daarnaast zijn er mogelijkheden om **ontmoetingsplekken** voor jongeren bij bijv. scholen of wijkcentra te creëren: veilige plekken waar zij zich kunnen ontwikkelen onder begeleiding van professionals en vrijwilligers. Betere communicatie over regelingen en rechten kan helpen om inwoners sneller naar de juiste ondersteuning te leiden.

De uitdaging is om deze kansen te benutten in een context waarin middelen beperkt zijn en de druk op uitvoering groot is. Alleen door samenwerking en het structureel borgen van preventie kan worden voorkomen dat inwoners te afhankelijk blijven van hulp of dat lichte ondersteuning wegvalt en zwaardere zorg toeneemt.

Focuspunten 2026—2030

Snelle en persoonlijke schuldhulp

- Schulden sneller en persoonlijk aanpakken via eigen beheer/ budgetbeheer.
- Vroegsignalering versterken om escalatie te voorkomen.
- Laagdrempelige toegang organiseren, zodat inwoners met hun vragen op één plek terecht kunnen.

Kansen voor kinderen en jongeren

- Geen kind de dupe van armoede: deelname via Stichting Leergeld en sport- en cultuurfondsen.
- Continueren van het uitgebreide en reeds bestaande Kindpakket en inzetten op financiële educatie.
- Ontmoetingsplekken voor jongeren creëren in samenwerking met professionals en vrijwilligers.

Werk, wonen en ontwikkeling

- Meer leer-werktrajecten, beschut werk en samenwerking met werkgevers.

- Investeren in betaalbare woningen, verduurzaming en steun bij energietransitie.

Sterkere sociale basis

- Samenwerking met partners, dorps- en wijkraden, kerken en verenigingen intensiveren.
- Preventie structureel maken in plaats van projectmatig.
- Ervaringsdeskundigen blijvend betrekken bij beleidsontwikkeling.